

ПЕНСІЙНА ПОЛІТИКА В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРЕЦІЇ

Булик М.В.

Засади сучасної системи соціального забезпечення в Греції були закладені на початку 80-х рр. ХХ ст. за правління уряду А. Папандреу. Насамперед, вони полягали у створенні системи медичного та соціального страхування, державних та приватних пенсійних фондів, які в основному охоплювали робітників окремих галузей економіки.

Загальні витрати на соціальний захист населення Греції у відсотковому співвідношенні в 1981 р. склали 13,9 % ВВП країни при середньоєвропейському рівні в 24,4 %. В подальшому грецький уряд за допомоги Європейської Комісії доклав значних зусиль для подолання даного відставання. На протязі 1993 — 2004 рр. (останній рік, в кому проводилося відповідне дослідження) витрати на соціальний захист збільшилися з 22 до 26 % ВВП країни. В цілому цей показник відповідає середньоєвропейському рівню витрат на соціальний захист. Для порівняння в Португалії за зазначений період відповідні витрати збільшилися з 21 до 24,9 %, в Італії вони навпаки трохи зменшилися з 26,4 до 26,1 %. Ті ж самі тенденції характерні для ЄС-15 в цілому, де витрати на соціальний захист зменшилися з позначки в 28,7 % до 27,7 %. Що стосується ЄС-25, то відповідні показники почали розраховуватися з 2000 р. і на протязі подальших п'яти років збільшилися з 26,6 до 27,3 % [1, 67].

В розрахунку на душу населення витрати на соціальний захист в Греції на протязі 1994 — 2004 рр. збільшилися з 2500 до 4800 євро. В то же час для країн ЄС-15 в цілому середній рівень відповідних витрат в 1994 р. становив 4800 євро, а в 2004 р. — 7000 євро відповідно. Також в 2004 р. середньостатистичні витрати на соціальну допомогу для країн ЄС-25 в перерахунку на душу населення досягли 6000 євро. Таким чином, Греція на сьогодні не здатна забезпечити відповідний рівень витрат на соціальний захист, характерний для Європейського Союзу в цілому. Водночас дана проблема є характерною для середземноморських членів Європейської спільноти в цілому. Так, зокрема, в Іспанії відповідні витрати в перерахунку на душу населення в 2004 р. склали 4500 євро, а в Португалії — 4000 євро [2, 239].

В структурі соціальних виплат в Греції витрати на пенсійне забезпечення в середньому складають 50 — 51 %. Відповідно до вимог Європейської Комісії до пенсійних виплат включаються виплати по старості, невіддатності, інвалідності, безробіттю. Водночас в Греції відсоток саме пенсійних виплат значно вище, ніж в середньому по ЄС-15, де він складає 46,1 % та ЄС-25 — 46,2 % [4, 85]. Таким чином, вже на сьогодні перед Грецією поступово постає проблема збільшення фінансового навантаження на працюючу частину населення країни через поступове старіння нації. Водночас ситуація в Греції значно краще, ніж в Італії, де частка пенсійного забезпечення в структурі соціальних виплат вже перевищила 62 %. В подальшому, на думку автора, тенденція до збільшення витрат на пенсійне забезпечення в Греції проявиться ще більш явно через збільшення тривалості життя та поступове зменшення чисельності населення країни після 2020 р. На підтвердження цього можна навести той факт, що на протязі останніх років витрати на пенсійне забезпечення стабільно складають 13 % ВВП Греції і мають тенденцію до збільшення.

Необхідно відзначити, що проблеми, пов'язані з реалізацією пенсійної реформи в Греції почали проявляти себе ще на початку 90-х рр. ХХ ст. Основні труднощі були пов'язані зі збільшенням витрат на пенсійне утримання за рахунок працездатного населення; наявністю близька 236 різноманітних пенсійних фондів, що, в свою чергу, створює умови з одного боку для зловживань, а з іншого, для непропорційного розподілу фінансових коштів; неефективністю державного апарату в даному питанні; наявністю політичних ризиків для уряду в разі проведення непопулярної реформи. Свою роль зіграв також тиск Європейської Комісії, яка вимагала зменшення дефіциту бюджету до 3 % ВВП країни, і недопущення рівня загального боргу Греції більш ніж 60 % від ВВП країни. Слід відзначити, що в II пол. 90-х рр. ХХ ст. саме ці вимоги, а також ефективна пенсійна реформа виставлялися як провідні в процесі приєднання Греції до зони євро. На протязі 1996 — 2000 рр. уряду К.Сімітіса вдалося зменшити дефіцит з 7,4 % до 0,9 % ВВП країни. Водночас ситуацію з державним боргом вирішити кардинально не вдалося. За вищевказаний період він трохи зменшився з 111,3 до 103,9 % ВВП країни, що однак не завадило Греції вступити до зони євро.

Перші спроби проведення пенсійної реформи були здійснені ще в 1990 — 1992 рр. за правління уряду "Нової Демократії" під головуванням К. Міцотакіса. Міністр народного господарства Г. Суфліас розробив закон про пенсійну реформу, який передбачав поступове збільшення пенсійного податку на працездатне населення та зменшення дисбалансу у виплатах. Як, зазначає К. Фезерстоун, це були короткотермінові заходи, які не вирішували проблему дефектності самої структури пенсійної системи. Але навіть такі напівміри викликали невдоволення з боку окремих пенсійних фондів та професійних об'єднань, що призвело до їх виключення з програми реформ.

В 1992 р. новий міністр народного господарства С. Манос ініціював прийняття нового закону про пенсійну реформу, який передбачав збільшення віку виходу на пенсію для чоловіків до 65 років та жінок до 60 років, відміну права дострокового виходу на пенсію для окремих категорій осіб, зайнятих важкою працею, а також збільшення відрахувань до Національного страхового фонду. Крім того, передбачалося, що розмір пенсії зменшиться з 80 % до 60 % зарплати на момент звільнення. При цьому фактично зберігався дисбаланс в пенсійному забезпеченні, не була порушена монополія окремих корпорацій, державного сектору на власний порядок визначення розміру пенсій.

Нова спроба пенсійної реформи була здійснена після приходу до влади К. Сімітіса в 1996 р., який задекларував її як один з пріоритетів в діяльності уряду. За його ініціативи була створена "Комісія з вивчення довготривалої економічної політики" під проводом професора Я. Спраоса. Результатом діяльності комісії став звіт, в якому, зокрема, розглядався стан пенсійної сфери. Зокрема, в ньому говорилося про необхідність радикальної пенсійної реформи.

В квітні 2001 р. міністр народного господарства Т. Яннітіс обнародував нову програму реформ. Вона передбачала збільшення пенсійного віку, збільшення мінімальної пенсії у відповідності до фінансових можливостей держави, зменшення віку виходу на пенсію тих матерів, діти яких отримали постійну роботу, зменшення диспропорції у виплатах. Це викликало негативну реакцію професійних союзів та деяких корпорацій, відбулася низка страйків. Більш того, навіть члени уряду

почали висловлюватися проти реформи. В цих умовах К. Сімітіс був змушений оголосити про відкликання проекту реформи та заявити про необхідність суспільного обговорення даного питання. Цікаво, що у зв'язку з цим, К. Фезерстоун критично відзначив, що подібне обговорення в Греції рідко ставало основою для вироблення дійсно незалежної об'єктивної точки зору [3].

В березні 2002 р. наступник Т. Янітісеса Д. Реппас представив нову редакцію пенсійної реформи. Вона передбачала поступове зрівняння в доходах тих, хто почав працювати в 1993 р. і тих, хто почав працювати раніше. Перші повинні були отримувати мінімальну пенсію від 60 % до 70 % мінімальної зарплати після 36 років праці, пенсія других повинна була зменшитися до 70 — 80 % заробітної платні після 37 років трудового стажу. Не був чітко визначений необхідний пенсійний вік, деякі категорії працівників отримали можливість на відпочинок раніше. Водночас з метою недопущення політичних ризиків передбачалося значне збільшення витрат на пенсійне забезпечення, зокрема, один з основних пенсійних фондів ІКА (*Idrima Kinonikon Asfaliseon*, Фондація соціального страхування) повинна була отримати вливання в 1,3 млрд євро. Мета цього кроку полягала в тому, щоб домогтися підтримки з боку основних гравців ринку пенсійних послуг напередодні парламентських виборів.

Реакція зацікавлених сторін на ці пропозиції виявилася доволі млявою, оскільки запропоновані фінансові вигоди були надто очевидні. Представник "Народної Демократії" Г. Суфліас заявив про неготовність уряду до серйозної реформи в галузі пенсійного забезпечення, та кілька профспілок, що об'єднували державних робітників заявили про загальний страйк, який, втім, не був підтриманий об'єднаннями. Таким чином, 20 червня 2002 р. закон, запропонований К. Сімітісом та Д. Реппасом, був прийнятий в парламенті Греції. Цікаво, що не зважаючи на значні фінансові переваги, Всегрецький соціалістичний рух зазнав поразки на парламентських виборах 2004 р. і до влади прийшла "Нова демократія" на чолі з К. Караманлісом.

Аналізуючи досвід пенсійної реформи в Греції, автор погоджується з думкою К. Фезерстоуна про недоцільність кооперації інтересів ключових політичних, профспілкових та корпоративних гравців в даному питанні, оскільки це призведе до суперечностей не лише серед тактичних союзників, але й в самому уряді. Водночас дослідник відзначає прагнення урядовців перекласти тягар тяжких, але необхідних реформ, на плечі наступників, а також відсутність громадського обговорення з даної тематики в середовищі експертів з т.зв. "мозкових центрів" Греції [3].

В рамках реалізації соціальної політики уряд Греції тісно співпрацює з іншими країнами-членами ЄС та Європейською Комісією. В березні 2000 р. на Лісабонському самміті ЄС було ініційоване створення єдиної системи соціального захисту на основі процесу адаптації національного законодавства в даній сфері. При цьому було заявлено про право країн-членів ЄС самостійно визначати політику в області соціального захисту за дотримання принципів збереження відповідного матеріального забезпечення пенсіонерів, стабільності фінансової системи, збереження стимулу до працевлаштування та недопущення обмеження інших громадських витрат. При цьому головним викликом подальшої пенсійної реформи ЄС вважає саме демографічну проблему: поступове старіння населення та зменшення його чисельності.

ЛІТЕРАТУРА

1. EU integration seen through statistics. Key facts of 18 policy areas. — Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2006. — 107 pp.
2. Europe in figures. Eurostat yearbook 2008. — Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2008. — 566 pp.
3. Featherstone K. The Politics of Pension Reform in Greece: modernization defeated by gridlock // www.lse.ac.uk/collections/hellenicObservatory/pdf/KevinFeatherstoneMGSAPaper.pdf
4. The social situation in the European Union, 2005-2006. — Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2007. — 169 pp.

ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ РОССИЙСКО - АМЕРИКАНСКИХ ОТНОШЕНИЙ: ОТЛИЧИЯ И ОБЩЕЕ В ИНТЕРЕСАХ ГОСУДАРСТВ К ПРОБЛЕМАМ МИРОВОЙ ПОЛИТИКИ

Вертеба Я. Р.

Внешняя политика Соединенных Штатов и Российской Федерации оказывают большое влияние на все международные процессы и политические структуры мира, возникающие международные конфликты становятся точкой соприкосновения интересов США и России, которые в свою очередь есть движущими факторами развития отношений двух государств. Расширение сфер сотрудничества являются важными с точки зрения национальных стратегических интересов Москвы и Вашингтона, они должны основываться на том, что объединяет две страны, а не концентрироваться на спорных, конфликтных и нерешенных вопросах в двусторонних отношениях. В данной работе автор затрагивает основные формы и виды сотрудничества, а также отличия в интересах государств к проблемам мировой политики, что является актуальным для рассмотрения российско-американских. Актуальность изучения предполагает реализацию следующих целей и задач: анализ основных приоритетных сфер, перспектив сотрудничества и анализ проблем и трудностей российско-американских отношений. Объектом выступают международные отношения в контексте факторов влияния на российско-американские отношения, а предметом конфликты в российско-американских отношениях как причины их развития и сотрудничества. Источниковая база по данному вопросу очень широка. Это обусловлено тем, что данная тематика интересна для научного исследования.

Взаимодействие и взаимовлияние внешней политики отдельных государств между собой и с важнейшими общемировыми процессами развиваются в системе международных отношений. Международная система очень быстро и интенсивно реагирует на все изменения, все переходы с одной стадии развития на другую сопровождаются системными кризисами. Спровоцировать открытый кризис в системе международных отношений может множество факторов: как внешне, так и внутренне. Большой интерес вызывают те конфликты, которые затрагивают основу политической системы государства. Подобные конфликты характеризуются как политические кризисы. Политический кризис можно охарактеризовать как перерыв в функционировании какой-либо системы с позитивным для нее или негативным исходом. В